

-Raadsvoorstel

Raad d.d.	4 juli 2023	Portefeuillehouder	SKR
Commissie d.d.	20 juni 2023	Opsteller	jcor01
B&W d.d.	30 mei 2023	Zaaknr.	Z22000832

Onderwerp

Beleidskader kleinschalige energieopwek en -opslag 2023-2030

Voorstel

De raad voor te stellen:

1. Het Beleidskader kleinschalige energieopwek en -opslag 2023-2030 vast te stellen, waarmee:
 - a. initiatieven voor kleinschalige energieopwek en -opslag, waar een omgevingsvergunning voor nodig is, onder voorwaarden mogelijk gemaakt worden;
 - b. vier categorieën van initiatieven (individueel zon, individueel wind, collectief zon en kleinschalige opslag) op basis van dit beleidskader kunnen worden beoordeeld;
 - c. leidende principes opgesteld worden, op basis waarvan de initiatieven worden beoordeeld.

Inleiding/aanleiding

Op dit moment wordt er door het Rijk ingezet op twee sporen in de energietransitie. Het eerste spoor betreft grootschalige opwek, gecoördineerd binnen de Regionale Energiestrategieën. Het Beleid grootschalige Zonne-Energie 2020-2030 is in dit kader eerder door uw raad vastgesteld en beschrijft de Eerselse bijdrage voor grootschalige energieopwek.¹ Het tweede spoor betreft het stimuleren van maatregelen van particulieren en bedrijven door de eigen energiebehoefte (deels) te verduurzamen. Er zijn echter ook initiatieven die buiten deze sporen vallen en toch bijdragen aan het verduurzamen van de energiebehoefte van particulieren en bedrijven. Het gaat hier om grondgebonden zonne-energiesystemen tot 2 hectare en windmolens met een bouwhoogte van maximaal 20 meter. Hiervoor is in sommige gevallen een omgevingsvergunning nodig.

Daarnaast speelt de problematiek van de netcongestie. Dit houdt in dat er op sommige momenten niet genoeg capaciteit is op het elektriciteitsnet om al het vraag en aanbod te verwerken. De netbeheerders komen overal in Nederland in actie om het net uit te breiden, maar daarnaast zijn er ook steeds meer innovatieve technologieën die mogelijk een bijdrage kunnen leveren aan het oplossen van de congestieproblematiek. Voorbeelden hiervan zijn (buurt)batterijsystemen. Daarom zijn de batterijsystemen ook meegenomen in dit beleidsstuk.

Dit beleidskader geeft aan op welke wijze de gemeente Eersel haar beleidsvrijheid invult en met dergelijke initiatieven omgaat. Opwek en opslag komen in dit beleidskader samen, omdat dergelijke initiatieven vaak met elkaar samenhangen en de gemeente Eersel voor beide categorieën van initiatieven nog geen beleid heeft ontwikkeld. Het beleidskader bestaat uit vier delen die door initiatiefnemers afzonderlijk van elkaar zijn te gebruiken:

- 1) Individuele initiatieven voor zonne-energie
- 2) Individuele initiatieven voor windenergie
- 3) Collectieve initiatieven voor zonne-energie
- 4) Initiatieven voor duurzame opslag

¹ Het Beleid grootschalige Zonne-Energie 2020-2030 is op 15 december 2020 door uw raad vastgesteld.

Wettelijk en/of beleidskader

- *Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)*: De Wabo bepaalt welke initiatieven en activiteiten vergunningsvrij zijn en waarvoor dus geen omgevingsvergunning is vereist.
- *Klimaatakkoord*: In 2019 werd met het nationale Klimaatakkoord de afspraken van het Klimaatakkoord van Parijs verder uitgewerkt op vijf sectortafels: elektriciteit, industrie, mobiliteit, landbouw en gebouwde omgeving. Bij de sectortafel elektriciteit is afgesproken dat in 2030 70% van alle elektriciteit uit hernieuwbare bronnen komt.
- *Visie buitengebied 2.0*: Deze visie geeft aan welke richting de gemeente Eersel met haar buitengebied op wil. In deze visie is ook een zoneringskaart opgenomen die het buitengebied van Eersel opdeelt in verschillende zones en een landschapstypenkaart die het landschap in landschapstypen met bijbehorend streefbeeld indeelt.
- *Beleid grootschalige Zonne-Energie 2020-2030*: Met dit beleid geeft de gemeente Eersel aan waar en onder welke voorwaarden grootschalige opwek van zonne-energie mogelijk is.
- *Bestemmingsplannen*: De kaders uit de verschillende bestemmingsplannen die in de gemeente Eersel vigerend zijn, zijn in dit beleidskader aangehouden en overgenomen.
- *Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2021-2025*: In dit uitvoeringsprogramma zijn de meest recente ambities, doelen en acties van de gemeente Eersel opgenomen op het gebied van de energietransitie.

Argumenten

1.1. Het Beleidskader kleinschalige energieopwek en -opslag verduidelijkt hoe de gemeente Eersel de komende jaren dergelijke initiatieven gaat beoordelen.

Dit beleidskader moet ervoor zorgen dat initiatieven voor kleinschalige energieopwek een passende beoordeling krijgen van de gemeente. Dit beleidskader geeft de kaders voor kleine windturbines (met een maximale bouwhoogte van 20 meter) en voor alles wat qua zonne-energie tussen grootschalige opwek en vergunningsvrij zit.

Er zijn in het verleden al dergelijke initiatieven ingediend die, mede door ontbrekend en ontoereikend beleid, zijn afgewezen of aangehouden. Dit beleidskader is het resultaat van een proces waarbij binnen de gemeente, maar ook met externe stakeholders, het gesprek is aangegaan om te bepalen onder welke voorwaarden dergelijke initiatieven wel acceptabel zijn. Met de leidende principes uit dit beleidskader is geprobeerd de urgentie van de energietransitie in balans te brengen met de wens om de kwaliteit van ons landschap te behouden.

1.2. Dit beleidskader biedt mogelijkheden voor veel grootverbruikers (particulieren, bedrijven en andere (maatschappelijke) organisaties) om energieneutraal te worden.

Op dit moment is het voor deze partijen enkel mogelijk om zonnepanelen op de daken te leggen en een beperkte oppervlakte aan grondgebonden zonnepanelen in de tuin te plaatsen, mits dit past binnen de Beleidsregel afwijkingen bestemmingsplan 2021 van de gemeente Eersel. Er is echter een groep inwoners en ondernemers die met de mogelijkheden voor zonnepanelen op het dak niet genoeg energie kunnen produceren om in hun eigen energiebehoefte te voorzien, maar wel potentie hebben om meer te produceren door (een combinatie van) grondgebonden zonnepanelen en windmolens. Dit beleidskader maakt een beoordeling van deze initiatieven mogelijk aan de hand van de leidende principes die voor dat onderdeel gelden. Netcongestie kan een belemmering zijn voor deze transitie. Dit kan deels worden opgelost met (buurt)batterijen.

1.3. De leidende principes uit het beleidskader geven richting aan de wijze waarop de gemeente Eersel met dergelijke initiatieven omgaat.

Voor elk van de vier categorieën van initiatieven zijn een aantal leidende principes opgesteld die invulling geven aan de wijze waarop de gemeente Eersel dergelijke initiatieven gaat beoordelen. Bij het opstellen van dit beleidskader is de balans gezocht tussen duurzame energieopwek en behoud van de kwaliteit van ons landschap. Om deze balans te borgen, is

in het beleidskader een leidend principe opgenomen dat ervoor zorgt dat initiatieven in eerste instantie voorzien in de energiebehoefte van de initiatiefnemer. Dat voorkomt veel kleine zonnevelden die het landschap versnipperen.

Hierbij wordt voor particulieren een grens van maximaal 200% van de eigen energiebehoefte aangehouden en voor ondernemers en andere (maatschappelijke) organisaties een grens van maximaal 400% van de eigen energiebehoefte. Dit geeft initiatiefnemers de mogelijkheid om een initiatief te ontwikkelen met opwekcapaciteit voor eventuele toekomstige elektrificatie, waarbij gedacht kan worden aan een elektrische auto of warmtepomp.

1.4. Bij collectieve initiatieven wordt lokaal eigendom bevorderd, waardoor de opbrengsten binnen de Kempen blijven.

Voor de initiatieven die vallen binnen het deel 'collectieve zonne-energie' is de eis gesteld dat een initiatief voor ten minste 50% in eigendom moet zijn van inwoners, bedrijven of andere organisaties uit de gemeente Eersel en in ieder geval voor 100% in eigendom moet zijn van inwoners, bedrijven en andere organisaties uit de Kempen. Dit zorgt ervoor dat de baten van duurzame energieopwek binnen de regio blijven.

1.5. Opslag maakt het mogelijk om duurzame energie vaker beschikbaar te maken zonder het net extra te belasten.

De toegenomen vraag en aanbod van energie heeft ervoor gezorgd dat er al een tijdje terug congestie is afgekondigd voor het elektriciteitsnet in Noord-Brabant. Dit beleidskader voorziet in het mogelijk maken van (buurt)batterijen waarvoor een omgevingsvergunning benodigd is. Opslag van duurzame energie zorgt ervoor dat het elektriciteitsnet wordt ontlast. Daarnaast kunnen bepaalde opwekinitiatieven geen aansluiting meer krijgen om de opgewekte duurzame elektriciteit terug te leveren. In combinatie met opslag kunnen deze initiatieven wellicht toch mogelijk gemaakt worden.

1.6. De checklijsten en beoordelingsmatrix maakt een transparante en consequente beoordeling mogelijk.

Voor elk deel van dit beleidskader is een checklijst opgenomen die duidelijk maakt op welke wijze initiatieven worden beoordeeld. Hiermee wordt het voor initiatiefnemers mogelijk om al op een vroeg moment in het proces te achterhalen op welke gronden een initiatief wordt beoordeeld. Hier kan dan al in de ontwerpfase rekening mee worden gehouden. Bij het deel over collectieve zonne-energie is tevens een beoordelingsmatrix opgenomen om initiatiefnemers aan te moedigen een extra stap te zetten als het gaat om locatie, meervoudig ruimtegebruik, landschappelijke inpassing en participatie.

Alternatieven

1.1. Geen medewerking verlenen aan dergelijke initiatieven.

Dit beleidskader zorgt voor een afwegings-/beoordelingskader voor initiatieven voor kleinschalige energieopwek en -opslag. Uw raad kan ook besluiten dat het mogelijk maken van dergelijke initiatieven niet wenselijk is binnen onze gemeente. Dan wordt de huidige lijn voortgezet en blijft de huidige invulling van de bestemmingsplannen leidend. Dit staat echter haaks op de wens om de energietransitie in de gemeente Eersel te versnellen, die ook regelmatig door uw raad is geuit.

1.2. Bepaalde delen schrappen uit het beleidskader.

Eerder is aangegeven dat de vier delen van het beleidskader in belangrijke mate afzonderlijk te gebruiken zijn. Daardoor overlappen ze deels en worden er bepaalde zaken herhaald. Uw raad kan besluiten om aan bepaalde categorieën van initiatieven geen extra kaders te stellen, wat als gevolg heeft dat deze het onduidelijk is onder welke voorwaarden deze mogelijk worden gemaakt. Elk van de vier delen zou in theorie uit het beleidskader

geschrappt kunnen worden: 1) zon individueel; 2) wind individueel; 3) zon collectief; en 4) opslag.

Risico's

1.1. De netcapaciteit in de Kempen kan een belemmering vormen voor toekomstige energieopwekkende initiatieven.

Zoals eerder aangegeven, is er binnen de Kempen transportschaarste op het elektriciteitsnet. Deze schaarste heeft tot gevolg dat er geen nieuwe offertes worden afgegeven voor grootverbruiksaansluitingen voor leveren en terugleveren. Dat heeft tot gevolg dat nieuwe energieopwekkende initiatieven vanaf een bepaalde omvang niet of met moeite elektriciteit terug kunnen leveren aan het elektriciteitsnet. Initiatiefnemers zullen hierover te zijner tijd contact moeten zoeken met de netbeheerder en hun plannen hierop afstemmen. In het beleidskader is dit risico opgenomen en door ook initiatieven voor energieopslag mogelijk te maken wordt geprobeerd om initiatiefnemers handelingsruimte te bieden en initiatieven doorgang te laten vinden.

1.2. Het is de vraag of lokaal eigendom bij initiatieven voor collectieve zonne-energie juridisch af te dwingen is.

In het beleidskader is het leidende principe opgenomen dat initiatieven voor collectieve zonne-energie moeten voldoen aan de eis van lokaal eigendom. Dit is binnen dit beleidskader gedefinieerd als ten minste 50% Eersels eigendom en in ieder geval 100% Kempisch eigendom. Het is gebruikelijk om bij initiatieven voor grootschalige energieopwek de grens van 50% te hanteren. Het is nog niet duidelijk of dit juridisch afdwingbaar is. Dit komt omdat hier nog weinig jurisprudentie over is. Veel gemeenten zijn hier nog mee aan het experimenteren.

1.3. Veel kleinschalige opwek kan leiden tot verrommeling van het landschap.

Veel kleine windmolens en zonnevelden in het buitengebied kunnen leiden tot verrommeling in het landschap. Het is nog niet duidelijk hoeveel initiatieven binnen de verschillende delen van dit beleidskader zullen worden ingediend. Daarom zijn er op voorhand kaders opgenomen om dit risico te verminderen. Grondgebonden zonnepanelen om te voorzien in de eigen energiebehoefte moeten binnen vijftig meter van het bouwblok staan en windmolens binnen tien meter van het gebouw. Dit risico is tevens ondervangen voor Initiatieven voor collectieve zonne-energie, die niet direct zijn verbonden aan het verbruik van de eigenaars. Tot de evaluatie van dit beleidskader wordt er aan maximaal vijf van dergelijke initiatieven medewerking verleend.

1.4. Het is de vraag of er veel initiatieven zullen komen aangezien de kosten van bepaalde omgevingsvergunningen aanzienlijk zijn.

Tijdens de verkenningen voor dit beleidskader is gebleken dat de leges voor initiatieven die onder dit beleidskader vallen redelijk hoog zijn. Dit kan wellicht leiden tot een extra drempel om een initiatief in te dienen. Daarnaast is er binnen onze gemeente nog geen ervaring met dit soort initiatieven en is dus nog onbekend hoeveel dit precies kost. Om deze drempels zo veel als mogelijk weg te nemen, wordt hier aan het eind van het jaar, bij het vaststellen van de legesverordening, nogmaals goed naar gekeken.

1.5. De huidige privaatrechtelijke kaders bemoeilijken het gebruik van buurtbatterijen.

De buurtbatterij moet worden aangesloten op het laagspanningsnet of het middenspanningsnet. Een initiatiefnemer moet een Aansluit- en Transportovereenkomst sluiten met de regionale netbeheerder (Enexis) waarin de voorwaarden voor aansluiting en teruglevering worden geregeld. Voor het leggen van kabels via openbare gronden is verder ook een vrijstelling van de Autoriteit Consument en Markt noodzakelijk. Het maken van een koppeling tussen burens onderling is niet toegestaan. De gemeente Eersel is niet voornemens om voor dit soort initiatieven openbare grond te verkopen.

Financieel

Dit raadsvoorstel heeft geen financiële consequenties. De kosten voor het opstellen van het beleidskader zijn gedekt vanuit bestaande kredieten en het toepassen van dit beleidskader vraagt niet om extra budget.

Communicatie/Participatie

Voor het opstellen van dit beleidskader zijn binnen de ambtelijke organisatie de relevante disciplines betrokken (ruimte, natuur, erfgoed, vergunningen, etc.) en zijn goede gesprekken gevoerd met enkele externe stakeholders (KempenEnergie, Woningstichting De Zaligheden en Enexis). De input vanuit deze disciplines en organisaties is vervolgens betrokken bij de uitwerking van het beleid.

Dit beleidskader geeft in eerste instantie richting aan de wijze waarop de gemeente Eersel haar beleidsruimte invult. Daarnaast kan het voor initiatiefnemers dienen als 'handleiding' in de ontwerpfase van hun initiatief. In het geval dat er op het gemeentehuis informatieverzoeken of initiatieven binnenkomen die gaan over één van de vier onderdelen uit dit beleidskader, worden de relevante onderdelen uit het beleidskader met de initiatiefnemers gedeeld.

Bij het indienen van een initiatief moet worden toegelicht hoe de omgevingsdialoog is gevoerd. Dit beleidskader sluit daarmee aan de Omgevingswet. Initiatieven voor collectieve zonne-energie moeten daarnaast aangeven hoe ze gaan voldoen aan de eisen omtrent financiële participatie. Deze participatie op proces, inhoud en eigendom moeten ervoor zorgen dat er draagvlak ontstaat voor dergelijke initiatieven en dat de baten van collectieve initiatieven binnen de regio blijven.

Planning

Vanaf het moment dat er door uw raad is besloten over dit beleidskader, wordt het betrokken bij de beoordeling van initiatieven die binnen één van de vier categorieën vallen. Omdat het hier gaat over een relatief nieuwe tak van ruimtelijke ordening, wordt er al snel geëvalueerd om het nut en de werking van het beleidskader te toetsen. Dit staat gepland voor 2025, tenzij de grens van vijf collectieve initiatieven al eerder is bereikt. Dan wordt er al eerder begonnen met de evaluatie.

Bijlagen

- Beleidskader kleinschalige energieopwek en -opslag

Eersel, 30 mei 2023

Burgemeester en wethouders van Eersel

secretaris

burgemeester

De heer ing. H.M.L. Offermans

De heer drs. W.A.C.M. Wouters

Raadsbesluit

R23.049

Onderwerp: Beleidskader kleinschalige energieopwek en -opslag

De raad van de gemeente Eersel;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 30 mei 2023;

gehoord de beraadslaging in de commissievergadering van 20 juni 2023;

b e s l u i t :

het Beleidskader kleinschalige energieopwek en -opslag 2023-2030 vast te stellen, waarmee:

- a. initiatieven voor kleinschalige energieopwek en -opslag, waar een omgevingsvergunning voor nodig is, onder voorwaarden mogelijk gemaakt worden;
- b. vier categorieën van initiatieven (individueel zon, individueel wind, collectief zon en kleinschalige opslag) op basis van dit beleidskader kunnen worden beoordeeld;
- c. leidende principes opgesteld worden, op basis waarvan de initiatieven worden beoordeeld.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 4 juli 2023

De raad van de gemeente Eersel
de griffier,

de voorzitter,

J.W.G. van Bree

drs. W.A.C.M. Wouters